

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția:
Piața Unirii No. 3.
Administrația:
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile: 200 Lei
Particulari: 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA NEOFICIALĂ

Un drept ce trebuie eluptat.

Dăm loc aci cu plăcere apelului Rvs protopop-arhidiacon *Georghe Maior*, protopopul central al Orăzii, membru în consiliul județului Bihor și al municipiului Oradea, cu atât mai vădit că acțiunea preconizată de D-sa intră perfect și în cadrele vederilor și ale convingerilor noastre. *Redacția.*

Cu ocaziunea numirilor și detașărilor efectuate în învățământul primar pentru anul școlar 1932/1933 cu durere am constatat, că organele de stat, conformându-se dispozițiilor art. 118—128 ai legii pentru învățământul primar, *nu respectează drepturile câștigate ale fostelor școli parohiale*, că anume în acele școli să fie numiți învățători cu calificare cantorală, pentru biserica căreia a aparținut școala mai înainte.

Pentru recăștigarea dreptului confiscat prin abuz de către Stat cu ocaziunea statificării pe loc a școlilor parohiale românești credem că este nevoie de o amplificare a articolelor 118—128 cu un amendament la articolul 127, în care să se spună, că la *posturile școlilor primare, foste confesionale*, să fie preferiți învățătorii de religia acelei Biserici naționale, căreia îi aparține școala fostă confesională.

Legea privitoare la învățământul primar declară, că învățământul primar este unitar în tot cuprinsul Țării (art. 5) și în aceasta ordine de idei Statul Român nu cunoaște alt tip de școală, decât școala de Stat cu limba de propunere românească.

Acest principiu s'a aplicat și la statificarea pe loc a școlilor confesionale românești în 1920—21, când personalul didactic al școlilor noastre gr. cat. române l-a preluat Statul Român și, *nerespectând drepturile câștigate*, nici tipul școlii confesionale românești de până atunci, pe toți cantor-învățătorii români i-a declarat învățători ai Statului și fostele școli confesionale le-a confiscat prin abuz și le-a contopit în tipul școlii primare de Stat, introducând, de o parte, planul analitic și orarul statului în aceste școli și suprimând, de altă parte, calitatea de cantor al fostului cantor-învățător confesional.

Biserica română unită din motive naționale românești, a tolerat aceste măsuri abuzive de statificare și n'a prevăzută dezastrul mare ce se arată azi; , pentru că Art. 61 decretând învățământul religios de obligator și dreptul de stabilire prin autoritatea sup. bis. a materiei de studiu, iar Art. 64 dispunând conducerea școlii la Biserică, — se credea asigurată educația religioasă în noul tip al școlilor de Stat, care de fapt nu era conturbată până ce au funcționat în post foștii cantor-învățători greco-catolici.

Cu totul alfel se prezintă situația azi, după

scoaterea la pensie a foștilor cantor-învățători, ori cu ocazia schimbării personalului didactic. Statul Român nu respectează drepturile câștigate ale confesiunilor românești, nici literile fundamentale în puterea cărora în acele posturi, foste confesionale, ar trebui să numească învățători de confesiunea românească cutare, cu diploma de cantor; deoarece la condițiunile de numire, transferare, ori detașare a personalului didactic în actualele școli nu se normează acest drept câștigat al confesiunilor românești, neconturbat nici de vechea stăpânire ungurească.

Faptul în consecință este: că de ex. în posturile noastre cantor-învățătoresci au ajuns nu numai învățători români de religia ortodoxă, ci chiar și minoritari, mai mult, și evrei. Urmările dezastruoase ale acestui fapt sunt următoarele:

1. Cantoratul, legat strâns de fosta școală confesională, s'a suprimat, ori a ajuns pe mâna vre-unui țaran simplu, producându-se astfel o nemai pomenită decadență și barbarizare a frumoaselor cântări bisericesti.

2. Edificiile fostelor școli parohiale au fost rechiziționate pentru tipul școlii de Stat, fără de nici o recompensă, ceea ce înseamnă o mare primejdie a dreptului de proprietate al bisericii asupra clădirilor sale.

3. Sesiunile școlare parohiale au fost preluate în mod abuziv de către revizorii, directorii, respective învățătorii școlii de Stat.

4. În școlile noastre au fost introduși elevi minoritari, până și evrei.

5. Școlarii greco-catolici nu frecventează regulat Sf. Liturghie, nici nu învață cantul bisericesc, o enormă pierdere pentru tradiționala bună creștere românească și creștinească a sâtenilor, fiindcă d-nii învățători de altă confesiune, ori chiar ateii și liber-cugelători, nu se dimit a săvârși o faptă atât de „injositoare” pentru cultura lor laică, profană, câteodată francmazonă.

6. În multe locuri preotul nici nu este admis în școlii școlare comunale, poruncind, astfel, asupra fostelor noastre școli și actuale clădiri, oameni străini de biserică ori chiar răuvoitori ai ei.

Credincioșii Bisericii române unite sunt adânc mâhniți, văzând drepturile Bisericii lor nesocotite și odraslele lor scumpe duse pe alte căi, de către învățătorii străini, în fostele lor școli parohiale; de altă parte, ponderând dezastrul mare ce rezultă din faptul trist, că preotul numai are nici o influință asupra direcției morale și de educație religioasă a elevilor școlari, fiind învățătorul străin, ori de multe ori cu sentimente pornite față de Biserică, este necesar să se readucă la ordinea zilei această chestiune de mare importanță pentru viitorul Bisericii noastre. Calea ar fi ca Cor-

purile Legiuitoare să încadreze un amendament la Art. 127 al legii pentru învățământul primar, în înțelesul ca la numirile învățătorilor la posturile școlilor primare foste confesionale să se țină seamă de religia celui numit, ca adică el să fie de confesiunea fostei școale confesionale.

Amendamentul l-ași propune precum urmează:

Art. 127. — a) În posturile devenite vacante la fostele școale confesionale române, ortodoxe ori greco-catolice (unite), atât la numiri, cât și la transferări, detașări, ori supliniri, se vor numi în condițiunile art. 113—128 al legii, învățători de religia fostei școli confesionale, cari vor avea și calificația de cantor pentru biserica acelei confesii.

Motivare:

A)

În literile fundamentale a școalelor confesionale parohiale s'a prevăzut, că personalul didactic să fie de religia și naționalitatea Bisericii parohiale, să aibă și diploma de cantor, ca să facă pe cantorul bisericii, să instrueze școlarii la cântările bisericești, să-i conducă la serviciile divine și să facă morala creștină cu elevii școalei în colaborare cu preotul Bisericii, care era directorul și chatechetul școalei.

B)

Statul Român, intrând în folosința edificiilor școlare, a saelor de învățământ, înzestrate și prevăzute cu rechizite școlare, ocupând locuințele și sesiunile învățătoresți confesionale, a beneficiat și beneficiază și azi de apreciablele avantajii materiale, prin cari Biserica și-a dat aportul său de mare jertfă așezământului al doilea de educațiune, prin ce a contribuit și la realizarea aceluia ideal ca învățământul primar de stat să poată fi gratuit. În consecință este just și echitabil ca și Statul Român să respecte dreptul primordial al Bisericii, ca în învățământul de Stat la școlile românești ale bisericilor naționale, personalul didactic să fie de religia acelei Biserici, căreia-i aparține mai înainte școala.

C)

Bisericile românești naționale din motive de înalt patriotism românesc, au primit planul analitic, ordii oarelor, manualele, etc. introduse de către Stat, a tolerat apoi rechiziționarea edificiilor și a sesiunilor școlare parohiale luate în folosința învățământului de Stat. Este deci just și echitabil ca Statul Român să restituie Bisericii dreptul său de a continua formarea caracterelor creștinești și românești prin educație religioasă și morală creștină, de către un personal didactic care să fie și în ajutorul Bisericii naționale românești, ortodoxe ori unite.

Spre a obține rezultatul dorit, fac apel la toți cei competenți să discutăm chestiunea, să și-o însușească și AGRU-I și apoi, prin o mișcare sistematică, să sesizăm parlamentarii noștri, ca să se aducă chestiunea la tribuna Corpurilor Legiuitoare și prin legiferare să recâștigăm drepturile atât de prețioase ale Bisericilor românești, din deprinderea cărora a răsărit acea pleiadă de intelectuali și Români, cari au realizat România Mare. Ar fi o impietate împotriva bunei noastre mame, Biserica, a nu-i auzi și a nu-i împlini pentru cine știe ce motive ascunse, obscure și lăaturalnice, acest deziderat atât de just și venerabil.

Oradea, la 20 Octomvrie 1932.

Gheorghe Maior,

protopopul distr. central Oradea.

Amintiri,

de d-na Elena Pop Hossu Longin.

Așa își întitulează, cu o modestă nuanță de subiectivism, bogata și interesanta colecție de documente culturale, relativ la viața noastră publică din ultima jumătate de veac (1880—1930), d-na Elena Pop Hossu Longin, fiica unui mare „părinte și căpitan“ al nostru, a neuitatului bade Gheorghe din Băsăști, ea însăși matroană și conducătoare din cele mai vrednice, cu care pe dreptul s'ar mândri oricare biserică și națiune. În adevăr, Dumnea ei are un rol frumos încă din 1881, dela constituirea Reuniunii femeilor române Sălăjene și până în ziua de astăzi, când prin paginile scurte, luminoase, vibrând de puterea unei sincere emoții, înviorează sufletele mahnite și abătute, ca o grădină cu straturi de flori îngrijite și bine mirositoare. Acest rol frumos îl menține și-l accentuează distinsa autoare în județul Hunedoara, în capitala căruia, Deva, a acționat timp de 30 de ani ca inițitoare, ca fondatoare, ca prezidentă și mai ales ca animatoare neîntrecută a unei Reuniuni care a izbutit să înființeze, cu concursul multor fii și fiice de valoare ai neamului nostru, Atelierul de țesături și cusături românești dela Orăștie, unde s'au perfecționat pe vremuri în industria casnică 70—80 țărance, câștigând 20.000 coroane aur. Abia moartea iubitului ei tată și datorita firească și fiească de a-i primi și îngriji cu toată râvna moștenirea hărăzită, o determină la 27 Sept. 1919 să renunțe la conducerea acestei Reuniuni, pentru care a muncit și a jertfit atât de mult. — Admirabile lămuriri și îndemnuri, date toate în cea mai deplină cunoștință de cauză, găsim și în legătură cu Uniunea femeilor române, apoi cu Reuniunea femeilor creștine din Cluj, precum și cu vechea și venerata noastră „Astra“. La acestea se adaugă alte 18 documente „deosebite“, care întregesc ciclurile precedente.

Volumul de față cuprinde câteva biografii, adevărate pagini de antologie ca: „Două matroane ilustre ale neamului“ (Emilia Dr. Rațiu n. Orghidan și Clara Maniu n. Coroianu), care vor trece neapărat în cărțile de cetire ale tinerimii noastre școlare și o serie nesfârșită de informații prețioase pentru trecut, de lămuriri autorizate pentru prezent și de proiecțiuni luminoase pentru viitor, toate în lumina veșniciei, adecă a Evangheliei noastre creștine. „În chestia feminină“, în deosebi, e un monument de bun simț și de adevărată învățătură creștinească, vrednic să fie răspândit și cunoscut în toate cercurile societății noastre, pentru a împiedeca, un ceas mai curând, proletarizarea tinerețului nostru feminin și târîrea lui în arenele luptelor sociale și politice. Dar și celelalte contribuții sunt pătrunse de acelaș duh luminat. Din toată lucrarea se desprinde o atmosferă de înaltă idealitate românească și creștinească și un parfum, astăzi așa de rar, de bătrânească cuviință. „Tolle, lege!“ (Ia și cetește!). E sugestia transmisă de oricare cetitor cinslit al lucrării.

P. I. Georgescu.

Catolicismul și unificarea sufletească

— Răspuns pentru „Legea Românească” —

IV.

Toleranța ortodoxă.

Fraților ortodocși le place mereu să se laude cu proverbiala toleranță a sfintei ortodoxii și din aceasta toleranță încearcă să împletească cea mai strălucitoare cunună ce împodobește fruntea bisericii ortodoxe. Ortodoxia, zic ei, n'a tras în țepă, nici n'a ars pe rug pe nimeni pentru credințele lui religioase, ortodoxia n'are cruciade și războaie religioase la activul ei, nici inchiziția. — Cu atât mai rău pentru ea, căci neapărarea credinței echivalează cu indiferentism ori necredință. Dar să lăsăm acestea. Vom arăta la lumina istoriei și a evenimentelor ce ne înconjoară, că acest myrtos al ghirlandei ortodoxe este o plantă de infimă și veninoasă speță, bună a lua vederea celor neștiutori.

Pe baza documentelor ce le vom produce, afirmăm că *Ortodoxia e intolerantă*. Ea nu se mulțumește numai cu răpirea sufletelor, de cele mai multe ori prin forța brachială, ci duce o luptă de exterminare în contra elementelor etnice de altă religie ori naționalitate.

Suntem siguri, că ni se va riposta cu acuzațiuni, de altfel de tot demodate, care se pun în cărca Bisericii catolice, din partea dușmanilor creștinătății, inchizițiile și alte persecuțiuni religioase. Ei, bine. Chiar să admitem ca adevărate aceste acuzațiuni, în felul denaturat de ortodocși și de confesiunile dușmane catolicismului, totuși, în lumina istoriei, suntem mândri de a afirma, că *Biserica catolică n'are persecutat naționalitățile*, ea a urmărit și urmărește întotdeauna intangibilitatea învățăturilor lui Hristos, respingând orice doctrină ce nu cadrează cu credința propovăduită de apostoli și Mântuitorul lumii. Ea a avut și are în vedere cuvintele Sf. Apostol Pavel: „*Un domn, o credință și un botez*.”¹⁾ Biserica catolică are înalta misiune de-a înlătura eroarea și să pregătească triumful adevărului, în lumina dreptății și a iubirii creștine.

Un fapt indiscutabil, persecuțiunile cele mai crâncene împotriva ereticilor s'au început în Răsărit, pe motivul că „*e mai mare crimă a vătăma majestatea divină, decât pe cea lumească*” (Codicele lui Iustinian I, 5.). Cele mai grozave persecuțiuni, masacrări în masse, arderile pe rug, erau la ordinea zilei, în imperiul oriental și cu aprobarea sfintei ortodoxii ariane. Azi, de sigur, la ortodoxi lucrurile s'au mai schimbat; poți să crezi cum îți taie capul, deși acesta e un *non-sens*; ori ești creștin și crezi adevărurile evanghelice, ori tragi consecințele, și nu te mai numești creștin.

Dacă ai pune pe cinstitele fețe ale ortodoxiei pravoslave la un colloquiu spiritual, ai rămânea uimit de deosebitele credințe ce profesază P. S. S. Arhiepiscopii; unii sunt protestanți puri, alții indiferenți, și puțini de tot sunt adevărați ortodocși, apropiindu-se în ale credinței de învățăturile creștine catolice. Cu toate acestea toți sunt mari „ortodocși”, băfându-și pieptul fiecare cu ortodoxia sa „sui generis”. Dacă în lemnul verde e așa, ce va fi în cel uscat, în mireni?! În schimb, față de celelalte confesiuni, îndeosebi

față de catolici, sunt intoleranți și mai cu seamă față de catolicii de rit oriental.

Credem că nu va avea nimeni curajul să numească toleranță nemai pomenitele siluiri și samovolnicii ce au trebuit să îndure *Rutenii* catolici din partea fraților lor pravoslavnic ruși, după proclamară la 18 Oct. 1596, la Brest-Litovsk, unirea cu Roma, în frunte cu sfântul și marele martir *Iosafat Kuncevic*, martirul Sfintei Uniri, care la 12 Nov. 1623, la Vitebsk, a fost omorât și aruncat în Dvina de către Rușii pravoslavnic.

Cu toate persecuțiunile îndurate sub Ecaterina II, Nicolae I și Alexandru II, unirea a rămas, „pecețile nu s'au rupt”, și biserica catolică rusească, cu toate persecuțiunile suferite, există și trăiește, și azi numără 5,162,385 de suflete.¹⁾ Este adevărat că aceste cifre nu cuprind numărul uniților Ruteni din fosta Rusie Țaristă; aici, stăpânirii i-a reușit, având ca unealtă pe renegatul și apostatul *Iosif Șemașko*, care sub Nicolae I, la 1839, isbuti printr'un ucaz împărătesc și grozave persecuții, preparate după rețeta țaristă, să *desființeze cele patru dieceze catolice rutene din împărăția rusească*,¹⁾ și, ca o culme a ironiei, Nicolae I mai avu și curajul, în amintirea acestui eveniment, să bată o medalie cu următoarea inscripție: „*Despărțiți prin silă în anul 1596, reuniți prin iubire (sic!) în anul 1839*.” A face cunoscute sângeroasele și neumanele prigoniri, de cari au avut parte uniții Ruteni, deci o confesiune, din partea confrăților lor ortodocși, deci ca dela o altă confesiune, ar însemna a scrie volume întregi. Confrății noștri ortodocși nu pot nega, că aceste au fost prigoniri din partea ortodocsiei ca ortodocsie.

Dar, ortodoxia e intolerantă nu numai cu aceia cari mărturisesc o altă credință, ea e intolerantă și față de coreligionarii săi de o altă origine etnică.

Sunt cunoscute persecuțiunile ce îndură *Românii din Balcani* din partea fraților lor pravoslavnic. Grecii, Sârbii și Bulgarii, de-o credință cu frații noștri români ortodocși, sunt dușmanii cei mai aprigi ai elementului românesc. În această ordine de idei nu vom uita să înșirăm aici și pe cei mai iubiți frați în pravoslavie pe Muscali. Vom arăta, în adevărata ei lumină, dragostea evanghelică cu care am fost împărțșiți din partea acestor pravoslavnic. Ortodoxia este deci dușmanul cel mai feroce al românismului; ea duce o luptă de exterminare în contra elementului românesc. Ca o reimprospătare a vremurilor de demult, vom începe să expunem fără de nici o exagerare, lupta ce o duc frații în credință pentru exterminarea noastră.

Incepem cu *Muscarii*. La 1812, Rușii, priviți până mai ieri ca „liberatori pravoslavnic”, despicaseră din trupul Moldovei frumoasa și mănoasa provincie Basarabia. Noua stăpânire nu se deosebea de vechea stăpânire turcească, ba era mult mai rea. „Neobișnuit de crudă era purtarea „liberatorilor pravoslavnic” față de țărani, cari erau puși să tragă până și carele cu

¹⁾ Efeseni, c. 4, v. 5.

¹⁾ *Statistica con cenni storici della Gerarchia e dei fedeli di rito orientale*, Tip. Poliglotta-Vaticana, 1932, p. 546.

merinde pentru oştiră. Când s'a atras atențiunea lui Kutossov asupra faptului, că țărănilor li s'a luat tot ce mai avusese și că acum nu le a mai rămas nimic, guvernatorul rus a răspuns crud și rece, că le-a mai rămas doară încă „ochii să mai plângă”.¹⁾

Lucrul cel dintâiu al Rușilor răpitori a fost să pună mâna pe biserica moldovenească. În fruntea bisericii basarabene a fost adus un renegat, mitropolitul *Gavril Bănulescu*, român rusificat,²⁾ sub care, apoi, se porni rusificarea Basarabiei. Deosebirea între mijloacele de rusificate folosite de acest arhiereu și între ceilalți arhiere ruși, cari îi urmau, a fost numai chestiune de metodă. Pe când, primul nu îndrăznește pe față și dintr'odată să impună rusificarea, ceea ce nu era nici interesul momentan al Rușilor, cari, la început, voiau, într-o măsură, să-i momească pe Români, urmașii lui, însă, n'au prețuit a se preta la mijloacele cele mai drastice pentru a rusifica, îndeosebi, sub arhiepiscopul *Pavel Lebedev* (1871—1882), sub care începu să se accentueze tot mai pronunțat dorința rusificării Basarabiei prin confrății lor în religie. Despre acest arhiereu spune scriitorul rus *Dornow*, că din ordinul acestui arhiereu, „toate cărțile sfinte de pe la bisericile moldovenești, tipărite cu litere cirilice în limba moldovenească, au fost depuse la mitropolia din Chișinău, unde arhiepiscopul Pavel, în timp de 7 ani, le-a ars, încălzind cu ele palatul mitropolitan. Acest act de vandalism fără pereche, aparține azi domeniului istoriei”.³⁾ Cu nimic nu i-a fost mai prejos arhiereul *Serafim* (1908—1914), fost polcovnic rus. „Trecutul său ostășesc și firea sa războinică și combativă îl făcu să calce pe urmele lui Pavel Lebedev, care începuse cu un zel vrednic de o cauză mai bună, opera de rusificare prin școală și biserică, terorizând și trimitând în surghiun pe toți aceia cari îndrăzneau de a se afirma ca Moldoveni”.⁴⁾

Așa au fost frații noștri în pravoslavie, nu ne-au cruțat de a ne manifesta dragostea lor pravoslavă, arătându-ne și de data aceasta dragostea cu care suntem noi Români împrejmuiri de frații noștri în ortodoxie. Dacă Români nu s'ar fi instăpânit din nou, la 1917, peste Basarabia răpită, peste câteva veacuri, ba chiar decenii, în urma operei de rusificare întreprinsă de biserica pravoslavă, puțini, foarte puțini, ar mai fi rămas moldoveni. Căci Muscalul nu glimește, ori te supui și te numești Rus, ori bași drumurile pribegiei și ale surghiunului. Români rămași dincolo de Nistru sunt persecutați, sunt trimiși în surghiun în Siberia, fiindcă au curajul să se numească moldoveni. Dar acest curaj nu este un produs al bisericii ortodoxe „susținătoare și apărătoarea românismului”, după cum ar spune unul dintre ortodoxii noștri ardeleni, ci este manifestarea vitalității rasei noastre latine, pe care nu e în stare s'o distrugă molima ortodoxismului greco-slav.

Persecuțiunile cele mai grozave elementul românesc le-a suferit din partea pravoslaviei din Balcani. Români din Bulgaria, Jugoslavia și Grecia prea bine știu ce înseamnă pentru dânșii ortodoxia. Cele mai fioroase persecuțiuni au trebuit să le îndure Români din partea Grecilor. Cei mai diștinsi fii ai săi au fost măcelăriți „de bandele grecești binecuvântate de

patriarhia din Constantinopole și conduse de reprezentanții ei”. Patriarhia din Constantinopol a fost și este cel mai neîmpăcat dușman al Românilor.

Ea ne-a privat de bogățiile izvorite din veniturile mănăstirilor închinată, în numele carității creștine, și'n schimb a căutat să innăbușe orice manifestare românească. Când Macedo-Românul *Mihail Boiadgi* tipări la Viena, în 1813, o gramatică românească, și care căuta să o răspândească printre conașionalii săi, și care în prefața cărții sale scrie, că a scris aceasta carte ca „Aromânul nu numai să nu se rușineze de limba sa, ci va privi-o drept mândrie și laudă împodobindu-și mintea cu studiul ei”, patriarhia grecească se grăbi să-și trimită afurisenia, amenințându-i cu catirisire pe aceia cari vor cuteza să-o citească. Spune patriarhul: „Alfu că se răspândește cartea unui blăstămat al Bisericii, a unui Boiadgi. Scopul acestuia e de a combate limba greacă din uzul credincioasei noastre turme. Comunicați afurisenia noastră celor ce ar da crezământ spuselor acestui eretic contra limbii în care a vorbit Dumnezeu”.²⁾ Cuvintele acestea n'au nevoie de comentariu, vorbesc dela sine și pe înțelesul tuturor.

Patriarhii Constantinopolului organizară adevărate expediții în vederea stârpirii Românilor, și căutau prin toate mijloacele să sforțeze pe Români să nu vorbească între ei românește; de slujbe românești să nici nu vorbim, căci erau oprite cu desăvârșire, sub cuvânt „că Dumnezeu se consideră de ofensat, când e rugat și lăudat în limba românească și că pentruca rugăciunile lor să fie îndeplinite, trebuiesc a fi rostite în grecește.” Așa spunea călugărul grec, zis sf. *Cosma*, Aromânilor, cultreărând, în numele Sfintei patriarhii, pe la 1770, Albania, aruncând anatema peste Români cari ar îndrăzni să mai vorbească românește. Anatelemele lui speriară pe Români și călugărul grec fu denunțat guvernatorului turc, *Kurd Pașa*, care îl trase în țepă; iar urmașul și rivalul lui *Kurd Pașa*, *Ali Pașa*, îl declară de sfânt.³⁾ Acesta e sf. *Cosma* al fraților ortodocși, un călugăr grec care a blăstămat pe Români, un alt *Sofronie* și *Visarion*.

Dar Grecii nu se mulțumesc numai cu anateme, care nu produc rezultatele dorite de ei, ci se pretează la asasinare și asasinatele, atât de obișnuite în Balcan, dar mai cu seamă în Macedonia, „nu se întindeau numai asupra celor în vârstă, ci și asupra copiilor”.⁴⁾ În ura lor balcanică nu cruțau nici sufletele mici, plâpânde, mai ales începând cu 1903 „când propaganda cultural-națională prinsese rădăcini adânci în masele Aromânilor, omorurile comise de Greci se finură lanț. Zeci și sute fruntași de Aromâni au căzut victime în lupta națională, după cum numeroasele biserici și sate au fost distruse de aceiași canibali ai existenței naționale aromânești”.⁵⁾ Turcii păgâni au fost mai blânzi cu elementul românesc.

Câte și mai câte ticăloșii comise împotriva elementului românesc de către acești străluciți reprezentanți ai ortodoxiei, în numele ei și pentru ea!

Dar să nu creadă cineva că Bulgarii și Sârbii

¹⁾ Tache Papahagi: Macedo-Români sau Aromâni, București, Bibl. Cunoștințelor folositoare, Seria e, no. 30, 1927, p. 12.

²⁾ T. Filipescu: Coloniile române din Bosnia, București, p. 126.

³⁾ T. Filipescu; op. cit. p. 126.

⁴⁾ Th. Capidan: Meglenoromâni, vol. II Acad. Rom. București 1928, p. 15.

⁵⁾ Tache Papahagi, op. cit. p. 12.

¹⁾ I. Nistor: Istoria Basarabiei, Cernăuți, p. 247.

²⁾ Zamfir Arbore: Basarabia în secolul XIX, București 1899, p. 745.

³⁾ I. Nistor: Basarabia p. 332.

⁴⁾ idem, p. 340.

pravoslavnicii ne au mai dragi. Cu nimic nu sunt mai buni. Deși Sârbii ne sunt aliați, totuși Românii n'au nici o școală la ei și biserica e oprită ca să dea copiilor de român la botez nume românești, ci numai sârbești. Sârbii în dragostea lor ne numesc *cușovlahi*, ceea ce în limba lor înseamnă: „*câne-de-român*“. Elementul românesc îi persecutat de acești aliați, și nu-i nici o speranță pentru ajutorarea lui. Dealtfel, în toamna anului 1923, la o conferință româno-juugoslavă, când guvernul român ceru o episcopie românească pentru Românii din Jugoslavia, deputatul Dr. Radovici, președintele delegației sârbești, ar fi declarat că admiterea unei episcopii ortodoxe în Sârbia este o imposibilitate, fiindcă *canoanele bisericii ortodoxe nu admit decât o singură biserică pravoslavă și o singură jurisdicție bisericească*.¹⁾ Păcat că Românii de peste hotare nu se pot mândri, ca ortodoxii noștri de-acasă, „că ortodoxia a fost pavăza existenței lor naționale.“

Și noi Românii ardeleni am avut parte din blagoslovita dragoste sârbească. Indată după unirea din 1700, o parte din Românii ardeleni, în deosebi Bănățeni și Crișeni, mărginași ai eparhiilor sârbe pravoslave, dând ascultare uneltilor sârbești și dușmanilor națiunii noastre, s'au rupt de biserica românească și s'au înglobat în biserica sârbească, sub păstoria chiriarhilor sârbi, dușmanii cei mai înverșunați ai Românilor, și prin nesocotita lor faptă au sfărâmat unitatea religioasă a Românilor transilvăneni.

Dar nesocotința lor a fost crud răzbunată. A trebuit să suferim, din partea fraților noștri sârbi pravoslavnicii, umilirile și mizeriile cele mai neînchipuite. „Situția Românilor ajunși sub ierarhia sârbească va rămânea pentru totdeauna o pagină de înfiorătoare dramă.“²⁾ Ajunși sub ierarhia sârbească am fost desconsiderați, spoliați de drepturi și ținuți în ignoranță și amenințați în naționalitatea noastră. Sârbii voiau să ne răpească limba. În opera lor de desnaționalizare au fost ajutați de Românii sârbizați, cari cereau scoaterea limbii române din biserici.³⁾

Sârbii voiau să ne slăpânească și să ne facă Sârbi, și multă grije puneau să nu ne scape din ghiarele lor. Se porni însă, pe la începutul veacului al XIX, o mișcare de renaștere națională și prin jnurile Banatului, un ecou al „resurrecției naționale“, provocată de călugării cărturari ai mănăstirii Sfintei Treimi din Blaj. În fruntea mișcării naționale bănățene, pentru a scutura jugul sârbesc, se pune Moise Nicoară, Dimitrie Țichindeal, Pavel Iorgovici etc. Pentru realizarea operei lor naționale au cerut sprijinul episcopului român unit din Oradea, Samuil Vulcan. Ajutați de acest mare arhieru, Românii bănățeni și crișeni reușesc să se debaraseze de ierarhia sârbească și să primească o episcopie românească ortodoxă la Arad.

Dar noi Românii nu stăm mai bine nici cu mănăstirile noastre de pe *Sf. Munte*, După o conferință de-a D-lui *N. Batzaria* din 1923, ținută la soc. „Tinereta“ din București, nici una din cele 20 de mănăstiri, zidite și împodobite în cea mai mare parte din averile Țărilor Românești, *nu este a Românilor*, și astfel în comitetul executiv (epistasia) al acestei „sfinte republici“ *nu are cuvânt nici un singur Român*. Cele

două schifuri românești, Prodromul și Probata, sunt pe teritor grecesc, stând întru toate la ordinele egumenilor greci, într'o stare de adevărată robie, care ne umilește în fața străinilor.

Aceste șire n'au nevoie de comentariu. Din ele rezultă clar și evident, că noi suntem bajocura bisericii orientale. Și te miră faptul că se mai găsesc Români, ca cei dela ziarul „*Calendarul*“ din București, în frunte cu D-nii Nichifor Crainic și Radu Dragnea, cari mai visează „unificarea bisericilor naționale ale Balcanului sub egida Patriarhatului ecumenic din Constantinopol.“¹⁾ Bineînțeles, că după acești domni și noi Românii ar trebui să ajungem sub fericita oblăduire a acestei instituțiuni, isvorul a nesfârșite rele ce se abătura asupra noastră.

Cât pe aici eram și noi Românii ardeleni să fim amenințați de prea grațioasele afurisenii ale patriarhilor orientali. Anume, când marele Atanasie, cu ocazia hirotonirii sale de arhieru la București, primise poruncă aspră dela patriarhul grec al Ierusalimului, Dosofteiu, care se lăfăia la noi în Țară, spunându-i: „*Trebuie Arhieria Ta, slujba bisericii, adevărată ochtăiul, mineile și alalte cărși, ce se cântă duminicile și sârbătoarele și slujba de toate zilele, să te nevoiezi cu deadinsul să se cetească toate pe limba slavonească, eară nu românește, sau într'alt chip*“.²⁾ Dar după cum a spus mitropolitul Vasile, cu ocazia vizitei regelui Ferdinand la Blaj, „nici fericitul Atanasie, nici urmașii lui în scaunul mitropolitan n'au ținut porunca ce-i dele, la plecarea sa din București (22 Ianuarie 1698), patriarhul Ierusalimului Dosoftei, de-a face slujba bisericească în slavonește ori în grecește iar nici de cum în românește. Și cel dintăiu rege al tuturor Românilor a răspuns *că bine au făcut mitropoliții uniți cu Roma că n'au ascultat porunca aceea*“.³⁾

Intr'adevăr, bine au făcut mitropoliții uniți că n'au ascultat porunca patriarhului grec, căci altfel ar fi întârziat resurrecția națională a poporului românesc, și biserica română unificată n'ar fi avut acel rol covârșitor pe care-l avuse în opera renașterii noastre naționale.

Abună seama, ni se va spune din partea dușmanilor catolicismului românesc, că prin tot ce am spus până-acuma nu s'a desmănit de loc că „niciodată ortodoxia românească n'a fost intolerantă față de alte credințe, n'a siluit conștiința altora, n'a lăcomit să îngrașe numărul credincioșilor ei prin merindea vicleană a altora“.⁴⁾ Se'nală însă cei ce vorbesc în felul acesta.

Aici e locul să pomenim de martirizarea călugărilor minorități Blășie și Marcu, cari au fost martirizați de către pravoslavnicii, în 1378, la Siret; apoi uciderea episcopului Ioan Rosa de către sătenii din Orlești din ținutul Neamțului; tot aici trebuie să amintim și de arderea celor 400 de tineri ardeleni și unguri, dascăli de limbi și negustori în Muntenia, pe cari Țepeș Vodă îi închise și i arse într'o șură. Multe s'ar putea scrie și de suferințele ce au trebuit să îndure episcopii și monahii catolici din vechiul regat.⁵⁾

Ortodoxia românească, pe vremea ocupației turcești, admitem, a fost extrem de tolerantă — cu pă-

1) „Calendarul“, 1932, nr. 202 din 25 Oct. 1932.

2) T. Cipariu: Acte și fragmente, Blaj, 1885, p. 243.

3) I. Georgescu: Momente din viața Bisericii unite în ultimii zece ani (1918—1928), București, 1929, p. 28.

4) „Legea românească“, Oradea, Nr. 13 în 1 Iulie 1932.

5) Dr. Gh. Fireza: Armele credinței, Lugoj, 1925, p. 156.

1) „Unirea“ dela Blat, nr. 47 din 14. XI—1923.

2) R. S. Molin: Afurisirea lui Moisi Nicoară, Oravița, 1925, p. 11.

3) idem p. 12.

gâni, căci pe acelea vremuri sfintele fețe bisericești pravoslave scriau „învățătură creștinească“, „către toți creștinii ortodoksi“ „pentru bucuria creștinilor și pentru mărirea religiei lui Mohamed (?!!!)“¹⁾ Teribilă decădere! Ceva ne mai pomenit în toată istoria creștinismului!

O parte mult prea interesantă și actuală e manifestarea toleranței ortodoxe române în *România Mare*. Abia se ivără zorii României Mari, deja ziarul „România Nouă“ din Chișinău, prin glasul cătorva teologi de-ai Sibiului, ne invită să ne încadrăm în ortodoxia românească. Isonul îl ține ziarul bisericesc mangrist, „Telegraful Român“ din Sibiu. Dar semnalul pentru desființarea noastră îl dăte mitropolitul Dr. Nicolae Bălan cu ocazia înscăunării sale în scaunul vacant al fostului mitropolit, rene-gatul Mangra; atunci rostise „memorabilele“ cuvinte, că „nu va da odihnă oaselor sale până nu va cuprinde la sânul său de părinte pe toți fiii neamului nostru.“ S'a și ținut de cuvânt, cu deosebirea însă, că până ce oasele lui au rămas neodihnite, noi am rămas totuși catolici, cu toate prigonirile ce se deslănțuiseră asupra bisericii noastre. Acest mitropolit a uzurpat titlul mitropoliei noastre dela Blaj, cu dela sine putere, și-a conferit și titlul „mitropolit de Alba-Iulia“, cu ocazia pastoralii sale dela Crăciunul anului 1921, iar pe vicarul său, Dr. Ilarion Puscariu, îl investise cu titlul de arhieru de Făgăraș. Astfel fu conceput în creerul acestui arhieru desființarea mitropoliei unite dela Blaj.

Semnalul de luptă pentru desființarea noastră odată dat, se deslănțui asupra noastră o furtună de loviri și samavolnicii. Ni s'a contestat chiar dreptul de a ne numi Români, iar prin revista „Biserica și Școala“ din Arad, în nr. 24 din 25 Iunie 1922, am fost invitați, noi „uniatoșii“ dela Oradea și Făgăraș, să plecăm — dacă nu ne convin ieșirile pravoslaviei bizantino-române — la Budapesta.

Așa am fost răsplățiți pentru trecutul nostru strălucit, deși „nu este pagină de istorie trăită între granițele prăbușitei monarhii, să nu o fi început noi, să nu o fi continuat noi, să nu o fi terminat noi, ori și noi. Nu este un singur moment, nici cultural, nici social, nici politic, în care noi să nu fi fost cei dintâi. Ne-am amestecat viața cu viața neamului românesc și am împărțit bucuriile și durerile lui. Am renunțat la totul și nu ne-am cruțat nimic.“²⁾

Ortodoxia românească se năpusti, ca un val furios asupra parohiilor noastre, ca să „rupă pecetile“ unirii. Nici lăcașurile sfinte n'au fost cruțate. Cibul, Poiana, Nadășul, sunt mărturiile necreștineștilor isprăvi. Aceste sfinte locașuri au fost distruse de pravoslavnicii noștri, iar preoștii aruncați cu arma. Parcă ne-am fi aflat și noi în Balcani, aplicându-ni-se și nouă tratamentul grecesc față de Macedonenii. Orice neajunsuri de ale credincioșilor noștri au fost exploatate de misionarii ortodoxiei, ajutați cu fonduri grele din partea celor suspuși. Și, ce e mai dureros, oficialitatea s'a amestecat în aceste certuri și Ministerul Cultelor înființă parohii sub numărul legal de credincioși cerut de lege. Ajungea să treacă câteva familii unite la ortodoxie, și deja soseau sutele de mii pentru biserici,

(vezi Ardușadul și Stârciul). Câte și mai câte nedreptăți ni s'a făcut! Se știe, îndeosebi, cum ni s'a aplicat reforma agrară. Am putea însira sute de cazuri. Dar la ce? Noi le vrem uitate; dar ciracii ortodoxiei să nu se laude mereu cu acea *mult trimbițată toleranță ortodoxă*.

Mai amintim puțin și de intoleranța bisericii din *Vechiul Regat*. Se știe că-n vechiul regat avem peste 100.000 credincioși; numai la București 40.000. Ortodoxia tolerantă cu toate sectele și religiile, (Evrei, Mahometani, Luterani etc.) ne pune însă tot felul de piedeci în legătură cu păstorirea lor. Nici azi n'am putut intra în posesiunea terenului donat de Județului Ilfov pentru ridicarea unei catedrale unite. Iar când apare câte un misionar de-al nostru printre credincioșii noștri, cari acum sunt pe cale de-a fi organizați în parohii, ortodoxia sbiară și țipă, cerând autorităților să ia măsuri împotriva preoștilor uniți ca să nu mai calce în orașul lor. Așa, de exemplu, la Craiova, unde avem 2000 de credincioși, revista „Renașterea“, organul soc. clericale, „Renașterea“, din R. Vâlcea a cerut autorităților să ia măsuri contra misionarului unit, care venise să-și cerceteze credincioșii cu ocazia sărbătoarei înălțării Domnului.

Nu putem să înțelegem pentru ce atâta intoleranță din partea fraților noștri de acelaș sânge cu noi și ne'ntrebăm precum s'a întrebat și I. P. S. mitropolit Vasile al Blajului, în cuvântarea sa rostită în catedrala din Blaj, cu prilejul deschiderii solemne a sinodului arhidiecezan ținut în 22—23 Iunie 1921:

„Și dacă te întrebi, că de unde atâta ură față de biserica aceasta românească unită, în aceste vremi de libertate de conștiință, n'ai putea răspunde. E cu puțință oare, ca introducerea limbii românești în biserica noastră, în contra poruncii primite din București de fericitul Atanasie, să fie cauza acestei uri, din partea acelor frați? Ori doară trezirea conștiinții noastre naționale, opera bisericii unite, să fie motivul acestei porniri pălimate, luptele naționale, începute de antecesorul Inocențiu Micu Klein, și purtate în cea mai mare parte tot de biserica noastră? Ori doară școlile din Blaj, cari și-au deschis larg porțile pe seama tuturor românilor, fără deosebire de confesiune și de patrie, să fie pricina acestui nechibzuit atac? Cred, că apostolii neamului, cari pornind din Blaj cu inima învăpăială de dragostea de neam, și cari pusese bază ziaristiceii românești dincoace de Carpați, ori, trecând hotarele, luminaseră și încălziseră mințile și inimile românești în Cernăuți, ca și în Iași, și în Iași, ca și în București și în alte centre; ba cari se îngrijiseră și de instrucția și educația tinerilor leviți de dincolo de munți, nu pot fi cauza acestei porniri dușmănoase! Și ar fi culmea nerecunoștinții, dacă dărnicia episcopilor din Blaj și a preoștilor noștri, cari lipsindu-se pe sine, au hrănit și au îmbrăcat și băieții români ortodocși, să fie cauza acestei uri nedumerite. Ori doară legăturile noastre religioase cu frații de un sânge, din Apus, sprijinatorii și desrobitorii noștri, la cari se fac adevărate peregrinaje, să fie motivul, pentru care nu poate fi suferită în ochii unora biserica noastră unită? Și este oare posibil, ca un singur suflet de român, care își iubește neamul și înaintarea lui, să dorească nimicirea acestei biserici românești unite, care în idealismul și altruismul său vrea să calce și în viitor pe calea bătută în trecut, întru regenerarea neamului și în propovăduirea și practicarea cinstei și

¹⁾ C. Cernăianu, Biserica din Regat, 1908—1918, București, 1920, p. 60.

²⁾ I. Salvianus, în „Cultura Creștină“ dela Blaj, Aprilie, 1922.

a omeniei, de care a dat atâta dovadă, fără teama de a fi desmințită vreodată? ¹⁾

Toate aceste le-am spus nu pentruca să ațâțăm, ci pentruca să astupăm gura aceluia, cari se laudă cu podoabe pe cari nu le au. Din cele amintite, numai în treacăt și în fuga condeiului, apare limpede, că ortodoxia, ori unde ar fi ea, ca religie, n'a fost de loc mai puțin intolerantă decât alte religii inferioare, ci dimpotrivă în diferite țări le-a și întrecut printr'o persecuție năroadă și prin nimic explicabilă, decât doar prin ferocitatea instinctului de ură și răsbunare. Este o mare deosebire între intoleranța catolică și cea ortodoxă. Aceea isvorește dintr'o curată dragoste pentru Hristos și pentru limpezimea învățaturii lui, pe care o păzește de două mii de ani, dar cea ortodoxă isvorește din ură și răutate, cu care combate religii și națiuni, de cari se teme. Istoria stă deschisă, mărturisind prin fapte, că așa este.

(Va urma)

Dr. Valeriu Hetco, avocat.

CRONICI

— **Congresul general al AGRU-lui și al Federației „Astru“** a fost convocat pe zilele de 26—27 Noemvrie c. la Aiud cu următorul program:

Sâmbătă 26 Noemvrie 1932.

- Ora 15. Ședința Comitetului Central.
- Ora 17. Vecernie mare, cu predică.
- Ora 18^{1/2} a) Ședința Așociațiunii Studenților Români Uniți
- b) Ședința comitetului presei.

Duminică 27 Noemvrie 1932.

- Ora 9. Liturgie pontificală cu predică arhierescă și procesiune solemnă.
- Ora 12. Ședința festivă de deschidere a Congresului.
- Ora 15. Conferințe populare.
- Ora 16. Ședința II-a a congresului.
- Ora 18^{1/2} Te-Deum.
- Ora 19. Concert religios dat de Reuniunea corală gr. cat. din Cluj,
- Cluj, la 22 Octomvrie 1932.

ss Augustin Popa
secretar general

ss. Dr. Valeriu Pop,
președinte

N. B. 1. De clarire se îngrijește comitetul local organizator, căruia se vor anunța participanții cel mai târziu până la 20 Noemvrie 1932, la adresa: Dr. Victor Fodor, medic, directorul sanatorului, Aiud. În special vor binevoi a menționa dacă doresc a participa la masa comună ce se va lua în ziua de 27 la amiazi.

2. Participanții la congres vor beneficia de *reducerea pe C. F. R.*; în acest scop își vor păstra biletele de tren.

Marile probleme de dezvoltarea organizării AGRU-lui și a „Astru“-lui, precum și a presei, se vor lua decizii în serioase debateri, sperăm, cu rezultat îmbucurător.

— **Un eveniment istoric.** În Circulara XIII—1932 a I. P. S. Sale arhiepiscopului și metropolitului nostru de Alba-Iulia și Făgăraș se publică două decrete de însemnătate istorică: unul de înființarea parohiei gr. cat. române în Ploiești și celalalt de înființarea districtului protopesc al Bucureștilor cu întindere peste întreg teritoriul Vechiului Regat inclusiv Basarabia. Un sentiment de vie bucurie trebuie să cuprindă sufletul fiecărui fiu al bisericii noastre române unite, văzând

¹⁾ Cuvântul Exc. Sale I. P. Mitropolit Vasile al Blajului rostit în Catedrala din Blaj la 22—23 Iunie 1921. — Blaj, 1921, Tip. Sem.

în acest fapt începutul organizării credincioșilor noștri din cuprinsul Vechiului Regat, rămași până acum fără mângâierile religiei lor. Numita circulară ne arată și aceea, cum se conturează organizațiile parohiale gr. cat. de pe cuprinsul teritoriului amintit: 1. Parohia București, care are de prezent 2 preoți gr. cat. și e în curs de organizare cu cel puțin 4 parohii. 2. Parohia Ploiești, organizată deja cu preot local, având ca filie Buzăul. — Apoi următoarele parohii în curs de organizare: 3. Câmpina cu Morenii, Sinaia și toată Valea-Prahovei. 4. Craiova cu Tg.-Jiu, Caracal și Râmnicul-Vâlcea. 5. Giurgiu cu Oltenița și Roșiorii-de-Vede. 6. Constanța cu ținuturile Dobrogene. 7. Focșani cu Râmnicul-Sărat și Odobești. 8. Galați cu Brăila și Tecuciu. 9. Iași cu jurisdicție asupra Moldovei și Basarabiei. — „Unirea“ din Blaj No. 45 a. c. descrie și cadrele solemne între cari s'a săvârșit în 30 Oct. c. instalarea întâiului adm. parohial de Ploiești, On. Alex. Olteanu, fost arhivar al sfintei mitropolii. Nouă, cari am semnalat în repeșite rânduri neajunsurile sufletești, la cari sunt expuși credincioșii noștri răzleșiți pe teritoriul Vechiului Regat în lipsă de preoți și parohii proprii, ne tresaltă inima de bucurie văzând acest serios și frumos început de organizare. Dorim Excelenței Sale Metropolitului Dr. Vasile Suciu deplină sănătate și vigoare, ca să poată înscrie pe lista strălucitelor realizări ce împodobesc și până acum rodnică Sa păstorire, și pe aceea, nu mai puțin importantă, a organizării solide și statornice a bisericii noastre pe teritoriul Vechiului Regat, unde, credem, că avem și noi, în România Mare, cel puțin atâta drept de existență, cât au Lutheranii, Calvinii, Mohametanii, Ovreeii ș. a., organizați acolo de mult. Pe Arhiepiscopul și metropolitul nostru, Doamne, întru mulți ani păzește-L!

— **Căminul văduvelor sărace al Reuniunii Femeilor Române din Oradea.** Încreslăm cu multă plăcere o frumoasă înfăptuire a Reun. Fem. Rom. din Oradea. Doamnele române, membre ale acestei Reuniuni, în clădirea fostei fabrici de vată cedată de primăria municipiului, cu încă 2 jug. cad. intravilan, pe 5 ani, în folosință gratuită Reuniunii Fem. Rom., — și cu ajutorul de 160.000 Lei primit dela prefectura județului pentru amenajare, au instalat un cămin confortabil, pentru acele văduve și alte femei singuratic avizate, din Oradea ori județul Bihor, cari vor dori să fie așezate în acest lăcaș de pace și odihnă, unde, pentru suma de 600 Lei lunar vor primi pension complet și îngrijire trebuincioasă. Cele mai sărace vor primi și reducere de taxă. Recepționarea localului, frumos amenajat, s'a făcut din partea președintei și a Comitetului Reuniunii în ziua de 22 Oct. a. c. în prezența D-lui prefect al județului Dr. Petru Popovici și al D-lui primar al municipiului Dr. Gelu Egri. Căminul își va începe funcționarea îndată ce se vor anunța pentru primire un număr de 20 persoane. Cerile de primire se adresează D-nei prezidente a Reun. Fem. Rom. *Veturia Dr. Candrea*, Oradea, Parcul Ștefan cel Mare. Asupra primirii în cămin decide o Comisie de 6 membri, din care face parte și Rvs. protopop *Gheorghe Maior*, consilier al Reuniunii.

— **Serbarea societății „Preasfintei Inimi“ pentru copiii săraci.** Duminică în 30 Oct. soc. „Preasfintei Inimi“ de pe lângă parochia catedralei gr. cat. a dat, cu concursul Soc. Sf. Ioan G. de Aur a teologilor, a orhestrei și fanfarei școalei normale române-uite și al celor două secțiuni ale școalei de aplicație gr. cat., o binereușită serbare, cu scopul de-a ajuta pentru iarnă copiii săraci. Sala „Casei Naționale“, arhiplină, s'a dovedit neîncăpătoare pentru marele public ce s'a adunat să vadă frumoasele prestațiuni ale micilor elevi și eleve. Elevele școalei de aplicație de fete de sub conducerea Cuv. Sore Sabina Minișan, și a celelei de băieți sub dirijarea Fratelui Matia Gașpar, au încântat cu drăgălașele lor prestațiuni (recitări în ansamblu și solo, dansuri) publicul compus în mare parte din părinți și rudenii, veniți să-și vadă odraslele. Serbarea a reușit satisfăcător și din punct de vedere material, adunându-se din desbaterea benevolă a programului, suma de optmii Lei. Serbarea a fost onorată și cu prezența Exc. Lor Dr. V. Tr. Frențiu și Dr. Mihai Robu, episcopul Iașilor, acest din urmă în trecere prin Oradea. Au suprasolvit: Exc. Sa Episcopul Dr. Valeriu Tr. Frențiu 1000 Lei, Exc. Sa Dr. Mihai Robu, Rvs. canonic Petru Tămâian, dl primar Dr. Gelu Ggri, adv. Dr. Vasile Bleda, ing. Dem. Marian, adv. Dr. Nicolae Maior, câte una sută Lei. Comitetul soc. „Preasfintei Inimi“ în ședința sa din 6 Nov. c. a hotărât conscrierea elevilor săraci de pe la școlile primare, apoi și-a exprimat mulțumirea în scris D-lui preș al „Casei Naționale“, care a pus la dispoziție, sala, luminatul și alte taxe *gratuit*, d-lui prof. Francisc Hubic, pentru compoziții și instruirea corului Societății Sf. Ioan Gură de Aur, și fanfarei școalei normale rom. unite, pentru concursul prețios ce-au dat, ridicând prin punctele lor de cor și acompaniare foarte mult nivelul sărbării. Soc. Sf. Inimi poate fi mulțumită că prin fapta sa a smuls o răză binefăcătoare din Inima preasfântă alui Isus, izvor de mângăiere și milostenie.

— **Șezătorile Agrului catedralei.** Agru, organizația locală de pe lângă catedrala gr. cat. rom. din Oradea, își urmează regulat programul fixat în prima adunare a anului de activitate în curs, de-a ținea în fiecare lună o *șezătoare publică* în diferitele cartiere ale orașului. Șezătoarea luni Oct. s'a ținut în cartierul *Ioșia* în ziua de 23 Oct. d. m. la orele 4. În cadrele acestei șezători, deschisă prin preș. org. Dr. Savu Marta avocat, au vorbit Dl. primmedic veterinar al județului, Dr. Mihai Popoviciu, despre cultura păsărilor de case (fiind programul Agrului și răspândirea a tot felul de cunoștințe folositoare); Păr. Dr. Tăutu a vorbit despre datoria de-a ne organiza în Agru, Păr. Ion Cârleanu, paroh II la catedrală, a arătat credincioșilor din *Ioșia* datoria de-a cerceta capela și localul de adunare ce se va deschide în curând în acel cartier. Au fost prezenți la această șezătoare: din partea Comitetului dieceza Rvs. canonic Augustin Maghiar, asistent eclesiasitic diecezan și prof. Teodor Florea secretarul general al Comit. Diecezan, întreg Comitetul organizației locale a catedralei și mulți credincioși din cartierul *Ioșia*, în cât șezătoarea a trebuit ținută în curte, sub cerul liber, dat

fiind și timpul frumos și senin de toamnă. Bucățile de cor și recitare le-a dat Soc. Sf. „Ioan S. de aur“ a teologilor — Proxima șezătoare Agrul catedralei o contemplează în cartierul *Steluța*, Duminică în 20 Nov. d. m. la orele 4, dacă se va putea, în localul școalei primare No. 6, de va fi ocupată, într'alt local care se va anunța la vreme.

Tot aici mai amintim o foarte bună idee și inovație a org. catedralei: de-a publica în fiecare lună câte o foaie volantă în 5000 ex., pentru a fi răspândită între credincioși. Întâia foaie volantă cu titlul: *Ce trebuie să știe creștinul gr. cat. despre legea sa*, s'a și împărțit găsind mult interes și plăcere înaintea tuturor membrilor. Proximul No., pe Noemvrie, al volantei are titlul: *Ce trebuie să știe creștinul gr. cat. despre credință*.

— **Aviz pentru On. abonați restanțieri!** Sosind în ultimul trimestru al anului, rugăm respectos pe toți On. noștri abonați, cari mai restează cu abonamentul pe anul în curs, ori anteriori, să binevoiască a trimite abonamentul la Administrația noastră (Seminarul gr. cat.), ca să putem face față și noi îndatoririlor noastre către tipografie. Membrii Agrului, ca să poată beneficia de favor, vor dovedi că sunt membrii ai acestei asociații și că sunt în regulă cu cotizația pe anul în curs.
Adm. „VESTITORUL.“

POȘTA RED. ȘI ADM.

— „Telegraful Român“ Sibiu. Aveți toată dreptatea când vă intitulați răspunsul la articolul nostru cu episcopia unită la București „Nu râdeți“; deoarece nu e de râs, ci este profund regretabil să vezi cum frați români sunt cuprinși de-o așa cumplită boală, numită *bizantinism*. Simptomele acestei boli sunt *făjărnicia* și că cel cuprins de ea pervertește mereu și nu vrea să vadă adevărul. DV încă purtați aceste simptome. Vă uitați la aceea că noi avem numai două parohii în Vechiul regel, dar nu Vă uitați la fond, că avem o sută de mii de credincioși. Patriarhia din Constantinopol câte metropoli și episcopii reale are sufragane? Și totuși e patriarhie. Parohiile se creează repede. DV, știți din Maramureș, Satu-Mare, Bihor și alurea unde ați creat parohii ca prin farmec. Deci, Preacucernicilor, lubiți mai mult adevărul și lepădați bizantinismul, căci așa se cade Românului adevărat.

— „Legea Românească“ Oradea. Ne pare bine că recunoașteți, și DV, că notarul Popescu din Lăzăreni, „dacă a procedat cum se știe“, a împiedecat pe credincioșii din Calea-Mare să facă trecerea la uniți pentru motive pe cari ei le cunoaște mai bine decât noi. Aceasta spunem și noi. — Seria de articole, în cari veți desvăli toate necelurile „uniteșilor“ împotriva Dvoastră, o așteptăm cu nerăbdare. Cât privește sabia ruginită a ortodocsiei, de care ne preziceți peirea, dați-ne voce să n'avem nici o teamă de ea. Mai mult ne temem de pumnalul intrigelor ce-l manuați pe-ascuns, făcându-vă *forte* pe anahronicul termen de „dominanți“, singura pulere ce-o mai aveți.